

Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi / *Received*: 10.07.2018 • Kabul Tarihi / *Accepted*: 14.10.2018

Dünya Öğretmeni Jiddu Krishnamurti'de Eğitimin İşlevi*

Gülümser DURHAN

Dr. Öğr. Üyesi

Muş Alparslan Üniversitesi-Felsefe Bölümü-Muş-Türkiye

ORCID: 0000-0002-9639-9620

g.durhan@alparslan.edu.tr

Öz

Eğitim, Krishnamurti için en önemli konulardan biridir. Neden eğitim görüldüğü, niçin eğitim denildiği zaman tarih, matematik, coğrafya veya başka bir bilim dalının öğrenilmesinin anlaşıldığı; niye okula gidildiği; neden insanların bilgiyle, tıka basa doldurulduğu; eğitim adı verilen şeyin ne olduğu; çocukların, anne-babalarının kendilerini neden okula gönderdikleri; kendilerinin neden burada oldukları ya da öğretmenlerinin onlara neden burada olduklarını sorup sormadığı onun eğitime yönelik felsefi düşüncesinin temel sorularıdır.

Krishnamurti için, eğitimin ve eğitimli olmanın anlamının ne olduğunu ve niçin eğitimli olmak istendiği bilinmeden uygulanan her sistemde eğitim, amaç olmaktan öte bazı çıkarsal durumlar için araç olur. Böylelikle sınavları geçmek, diploma sahibi olmak, derece almak, iş sahibi olmak, evlenmek vs. durumlar toplumsal değerler kabul edilen "para, konum, prestij, güç" uğruna araçsallaşır. Araçsallaşan eğitim ise, ona göre gerçek eğitim değildir.

Gerçek eğitim, zekâyı geliştiren ve böylece kişinin korkularıyla yüzleşmesi ve korkularını yenmesiyle mümkündür. Başkalarının sizin hakkınızda ne söylediğini veya ebeveynlerinizin ne diyeceğini kafanıza taktığımız an korkunun esiri oluverirsiniz. O zaman eleştirilmekten, başkalarının sizin için ne düşüneceğinden, cezalandırılmaktan, sınavı geçememekten korkarsınız. Birlikte yaşamda bu şekilde bir durum olağan gözükse de birlikte yaşamak başkadır; birilerinin kısırcasında yaşamak farklıdır. Bu yüzden bireylerin korkularının nedenlerinin farkına varmaları ve onları kavramalarına yardım etmek, eğitimin özünü teşkil etmelidir.

Bu bağlamda bu çalışmadaki temel amacımız, daha on üç yaşında 'Dünya Öğretmeni' seçilen Krishnamurti'nin bireyin korkudan kurtulması ve dolayısıyla çeşitli önyargı ve koşullamalar sarmalından sıyrılması için eğitime yüklediği işlevi, bütün yönleri ile serimlemek ve bu çerçevede "neden ve nasıl bir eğitim" sorusuna cevap aramaktır.

Anahtar Kelimeler: Krishnamurti, Eğitim, Mantık, Gelenek, Korku.

* Bu çalışma, 3-5 Mayıs 2018 tarihinde Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik (STEM) ve Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan "Dünya Öğretmeni Krishnamurti'nin Eğitim Felsefesi" adlı bildiri metninin genişletilmesi ile hazırlanmıştır.

Educational Philosophy of World Teacher Jiddu Krishnamurti

Abstract

Education is one of the most important issues for Krishnamurti. The basic problems of his educational philosophical thinking that why training; why learning history, mathematics, geography, or any other discipline is understood when it is called education; why went to school; why people are filled with information; what is called education; why parents send their children to the school, why they are here or his teachers are not asked why they are here.

In any system applied to Krishnamurti without knowing what it means to be educated and educated and why it wants to be educated, education becomes a tool for some inferential situations beyond purpose; passing examinations, having diplomas, getting degrees, having a job, getting married, and therefore is instrumentalized for the sake of "money, position, prestige, power" that is accepted as social values. Instrumental training is not real training, according to Krishnamurti.

Real training, is possible through the development of intelligence and thus faces one's fears and defeats his fears, you are a horrible prisoner. Then you are afraid of criticism, what you would think of for others, punishment, not to pass the exam. Therefore, to recognize the causes of individual's fears and to help them to conceive them must constitute the essence of education and in this frame to seek answers to the question "why and what kind of education".

In this context, our main goal in this study is to demonstrate in all its aspects the function that Krishnamurti, who was selected as a 'world teacher' at the age of thirteen years, has trained to get rid of the individual's fear and thus to escape from the spiral of various prejudices and conditions

Keywords: Krishnamurti, Training, Logic, Tradition, Fear.

GİRİŞ

Hindistan'ın Madanapalle kentinde doğan Krishnamurti, 13 yaşındayken Theosophical Society derneği tarafından "Dünya Öğretmeni" olarak seçilmiştir. Kendisine yakıştırılan bu sıfatı yadsımış ve dünyanın her yerinde geniş bir izleyici kitlesine ulaşmış olmasına rağmen iradesi dışında oluşturulan bu topluluğu kendi isteğiyle dağıtmıştır. Zira o, yaptığı birçok konuşmada dinleyenlerine, hiçbir zaman kendisini bir otorite olarak görmediğini ve kendisini bir öğretmen olarak dinlememelerini söylemiştir. Öyle ki ona göre, ne öğretmen vardır ne de öğrenci; toplumda gerçekleşecek olan bütünsel değişimin bireysel bilinçlilikte bir devrim ile olanaklı olacağına inanmıştır. Dolayısıyla onun yaklaşımı, bir birey olarak başka bir bireyle iletişim kurmak üzerinedir (Krishnamurti, 2001a: 9); birilerinin üstü olmak değildir. Nitekim Krishnamurti için "'bilen kişi" olarak otoritenin öğrenmede yeri yoktur" (Krishnamurti, 2010: 9). Bu yaklaşımıyla onun esasında, 'herkesin herkesten öğreneceği bir şeyler mutlaka vardır' düsturu ile işbirlikçi eğitim anlayışını benimsediği görülmektedir.

Bu düsturla Krishnamurti kısa zaman içinde güçlü, ilkeli, biri ya da birilerinin çıkarları, istekleri uğruna görüşlerinden vazgeçmeyen ve belli bir sınıfa ya da gruba dâhil edilemeyen veya bir ideolojinin temsilcisi olarak görülmeyen bir öğretmen olarak ortaya çıkmıştır. Öyle ki onun konuşmaları ve yazıları herhangi özel bir dinle bağlantılı değildir ve dahası fikirleri ne Doğu'ya ne de Batı'ya, bütün dünyaya aittir. Nitekim 1929 yılında kendisine Mesihlik yakıştırılmış olmasına rağmen bunu hiçbir zaman kabul etmemiştir. Ve böylelikle çevresinde müritlerin oluşmasına da izin vermemiştir. Zira ona göre, hakikat, yolları olmayan bir ülkedir ve bu ülkeye o, herhangi bir biçimsel din, felsefe ya da tarikat aracılığıyla yaklaşılamayacağını düşünmektedir (Krishnamurti, 2012: 9). Dolayısıyla onun için hakikat kişinin kendisindedir. Böylece o, Sokrates'in düşünceleriyle benzer şekilde, bireyin ancak kendini tanıması veya kendi zihni üzerine yoğunlaşması yolu ile ve yaşamla bütünleşerek hakikate ulaşabileceğine işaret etmektedir. Bunun yolunun da gerçek eğitimle olacağı düşüncesindedir.

KRİSHNAMURTI'NİN YAŞADIĞI ORTAMDA EĞİTİM ANLAYIŞI

Krishnamurti eğitimin işlevi ile derinliğine ilgilenen köklü bir filozof, üstün yetenekli bir eğitimci, nitelikli bir öğretmendir. Ona göre eğitim, insan aklının gelişmesinin merkezi olan iletişimde birincil öneme sahiptir. Mevcut düzende hâkim olan eğitim metotlarının koşullanmayı, otorite inancını, uzmanlaşma ve kariyer düşüncesini teşvik ettiğini görmüş, İngiltere, Kaliforniya ve Hindistan'da kurmuş olduğu okulların öğrencileri ve öğretmenleriyle devamlı olarak eğitimin yaşam için önemine dikkat çekmiştir. Ona göre, bu eğitim metotlarında bir devrim yaşanmasına ihtiyaç vardır. Zira mevcut düzende var olan okullarda, dünyanın her bir yanında hâkim olan bitmek bilmeyen, kaba, talep edici davranış kabul edilmekte veya öğretilmektedir (Krishnamurti, 1994: 10). Dolayısıyla bu düzenin değişmesi gerektiğine dikkat çekmiş, topluma uymayı veya toplumun dayattığı,

toplumda yer almanın önkoşulu kabul edilen diktalara ayak uydurmak zorunluluğunu reddetmiştir.

Krishnamurti'nin toplumda egemenliğini sürdüren kaba, talep edici davranış örgüsü onun kendi eğitim sistemini oluşturmasına vesile olmuştur. Bu vesileyle "Neden eğitilisin?" diye sorar. Aile kişiyi okula gönderir. Öğrenci, sınıfa devam eder, matematiği öğrenir, coğrafya öğrenir, tarih öğrenir de; neden eğitilmiş olmak ister? Eğitilmiş olmanın anlamı nedir? Toplumun talep ettiği ve değerleri kabul edilen "para, konum, prestij, güç" (Krishnamurti, 2001b: 7) yumağına uymak için mi eğitim alınmaktadır? Eğer öyleyse, böyle bir eğitim insanı evcilleştirmek dışında ne yapmaktadır? şeklinde sorgulamalarda bulunur. Zira onun için, öğretmenler öncelikle, bireyleri sınavlara hazırlamanın ötesinde bütün bu sorunların içyüzünü anlamaları noktasında onlara yardım etmeleri gerekir.

Dünyanın dört bir yanında, binlerce yıldır insanlar; topluma ve kültüre, sosyal ve ekonomik faaliyetlerin akışına uyum sağlamak, bu akımın içine çekilmek için eğitilmektedirler. Ancak filozofa göre, eğitim bu olmamalıdır. Ona göre gerçek eğitim, insan zihninin o geniş akıma çekilmediği, bu akım için de yok olmadığı bir devrimle mümkündür. Öyle ki ancak böyle bir zihinle hayatta tamamen farklı bir kaliteye sahip, farklı bir insan olabiliriz. Bu şekilde; aileye, topluma, toplumun bir parçası olmak adına dikte edilene uyararak gerçek eğitim almak mümkün değildir. Gerçek eğitim, insan zihninin, yalnızca matematik, coğrafya ve tarihte mükemmel olması değil, aynı zamanda hiçbir zaman ve hiçbir şekilde, toplumun akışına çekilmemesidir. Çünkü yaşam olarak adlandırdığımız bu akış, açgözlü, şiddete meyilli ve ahlaki bozuktur. Ancak gerçek eğitimle, bu akıştan farklı bir zihin geliştirilebilir (Krishnamurti, 2001b: 9). Peki, bu farklı zihin nasıl olmalıdır?

KRİSHNAMURTI'DE EĞİTİMİN İŞLEVİ

Krishnamurti'ya göre kelimenin tam anlamıyla eğitim, öğretmenlerin öğrencilere matematik, tarih veya coğrafya ile ilgili bazı bilgiler vermek değil, bu konuların direktifinde zihinlerde değişiklik oluşturmak, farklı bir zihin geliştirmektir. Bu değişiklik, olağanüstü eleştiri gücüne sahip olmak anlamına gelir. Böylece kişi, kendisinin açıkça görmediği hiçbir şeyi kabul etmemeyi, başkalarının söylediğini asla tekrarlamamayı öğrenir. Zira filozofa göre, mevcut sistemde hep başkalarının söylediklerinden öğrenmekte ve başkalarına göre yaşamaktayız. Oysa kendimiz için yaşamalıyız. Başkalarına uymadan ve korkmadan yaşamının ne anlama geldiğini bulmak zorundayız. Bu bizim hayatımız ve bizi bize; hiç kimse, hiç bir kitap ya da başka bir şey öğretmez. Dolayısıyla Krishnamurti, kendimizle ilgili her şeyi kendimizin öğrenmesi gerektiğini savunur. Zira kişi, kendini kendinden öğrenirse, o zaman ikinci el bir insan olmayacaktır. Nitekim Krishnamurti için kendini kendinden öğrenmek bilgeliktir. Ancak o zaman kişi, en olağanüstü, mutlu ve güzel bir hayat yaşayabilir (Krishnamurti, 2001b: 8-9). Dolayısıyla onun için esas olan insanın kendini eğitmesidir. Kişi kendine yönelmeli, kendini gözlemlemeli ve kendini, kendinden öğrenmelidir. Bu durumda kanaatimizce

mevcut sistemde var olan eğitim sistemi, kişilerin kendilerinden istenileni yapması üzerinde ilerlemektedir ve bu da kişileri mutsuz kılmaktadır. O halde Krishnamurti'nin düşünceleri gösteriyor ki esasında mutlu bir toplumun temelini kuracak olan eğitimidir; yani onun bahsettiği gerçek eğitimidir.

Gerçek eğitimde öğretici, öğrencinin zekâsını geliştirmek üzerine odaklanmalıdır. Ancak buradaki zekâyı geliştirmekten kasıt, kurnazlık veya başka birini yenmek için zeki olmaya çalışmak olarak düşünülmemelidir. Zekâ bundan çok farklı bir şeydir. Öyle ki korkmadığınız zaman zekisiniz demektir. Başkalarının sizin hakkınızda ne söylediğini veya anne babanızın ne diyeceğini kafanıza taktığınız an korkunun esiri oluverirsiniz. O zaman eleştirilmekten, başkalarının sizin için ne düşüneceğinden, cezalandırılmaktan, sınavı geçememekten korkarsınız. Öğretmeniniz sizi azarladığında veya sınıfınızda, okulunuzda ya da çevrenizde popüler biri olmadığınızda korku inceden inceye içinize yerleşir. Hiç kuşkusuz korku, zekânın önündeki engellerden biridir. Bu yüzden bireylerin korkularının nedenlerinin farkına varmalarına ve onları kavramalarına yardım etmek, eğitimin özünü teşkil etmelidir. Ancak bu sayede korkudan arınmış zihinler yetiştirilebilir. Oysa hep korkudan uzak olduğumuz düşünülür. Ancak toplumun ve ebeveynlerimizin onaylamayacağı bir şey yaptığımızda, kendi sınıfımızdan olmayan biri ile evlenmek istediğimizde başkalarının ne diyeceğinden, eğer müstakbel eş mevki, makam sahibi değilse veya yeterince para kazanmıyor ise utanır arkadaşlarımızın hakkımızda kötü düşünmesinden korkarız. Hepsini bir yana bırakalım aç kalmaktan, hasta olmaktan ve daha önemlisi ölümden korkarız. (Krishnamurti, 2010: 30). Görüldüğü gibi hayatımız hep korkularla çevrilidir; hep bir şeylerden korkarız. O halde eğitimin işlevi ve okuldaki ana gayemiz, her bir bireyin zekâsını ortaya çıkarmak için korkudan sıyrılmasına yardım etmek olmalıdır. Bunun içinde öncelikle öğretmenler kendilerini korkudan arındırmalıdır (Krishnamurti, 2010: 30) ki korkularına tutsak olmuş bireyler yetiştirmesinler.

Krishnamurti'ye göre korkuya tutsak olmak; geleneğin boyunduruğu altına girmek, bir liderin veya din adamının peşinden gitmek demektir, yani hep birilerinin kaskacında olmak demektir. Bu şekilde geleneğin esiri olduğunuzda korkunun kölesi oluverirsiniz; hep birilerinden; kocanızdan veya karınızdan korkar, bir birey olarak saygınlığınızı yitirirsiniz. Hâlbuki birinin peşinden gitmek zekâyı köreltir. Dolayısıyla Krishnamurti için birey hayatın ne olduğunu öğrenmek zorundadır. Hayat insanları bir geçim kaynağı bulabilmek için büyük bir mücadele vermeye ve büyük sıkıntılar çekmeye itse de kişi, onun olağanüstü güzelliğini tanımalı ve anlamalıdır. Bunu öğrenebileceğiniz tek yer de okuldur. Eğer öğretmenler sadece matematik, coğrafya, tarih ve diğer bilimleri öğretirse bu elbette gereklidir; ama yeterli değildir. Önemli olan bireylerin uyanık olması, sorgulaması, keşfetmesidir ki ancak bu sayede birey, kendi inisiyatifinizi oluşturabilir (Krishnamurti, 2010: 32) ve kendi aklını kullanabilir.

Krishnamurt'ye göre eğitim, sadece kitaplardan öğrenmek ya da bazı gerçekleri ezberlemek değil, bunun yanı sıra kitapların doğru ya da yanlış ne söylediğini nasıl dinleyeceğini, ona nasıl bakacağını öğrenmektir. Bütün bunlar eğitimin bir parçasıdır. Eğitim sadece sınavları geçmek, bir derece almak veya bir işe girmek, evlenmek, yuva kurmak ve iyi bir ev sahibi olmak değildir; yani eğitimin amacı, insanları yalnızca bir kariyere hazırlamak değildir. Aynı zamanda eğitim, kuşları dinleyebilmek, gökyüzünü seyretmek, bir ağacın olağanüstü güzelliğini ve tepelerin şeklini görmek ve onları hissetmek, gerçekten, onlarla doğrudan temas kurabilmektir. Dolayısıyla eğitim insanları, hayata hazırlamak, onlara yaşamın güzelliklerini gösterebilmek olmalıdır. Çünkü tüm yaşamımız daha fazla para, daha iyi araba, daha az veya daha fazla çocuk endişesiyle geçerken yaşlarız ve bu görme duyumuz ne yazık ki kaybolur. Kıskançlık, hırs, açgözlülükle dünyanın güzelliğini kaybederiz (Krishnamurti, 2001b: 6). Hep bir yaşam telaşıyla ve yaşanacak mutlu anları erteleye erteleye bir de bakmışız hayat akmış gitmiş, ömür bitmiştir. Artık dünyanın güzelliklerini görmek ve yaşayabilmek için çok geçtir. Oysa insan, dünyanın güzelliklerini temsil eden doğa ile yani insan ve doğa birbirleriyle yakinen ilişkilidirler. İnsan bu ilişkiden kaçamaz. Doğayı tahrip ederse kendisini tahrip eder. Bir başkasını öldürdüğünde kendisini öldürür. İnsanın düşmanı bir başkası değil, insanın ta kendisidir. İnsanın doğayla, bir ahenk içerisinde yaşaması doğal olarak bambaşka bir dünya yaratır (Krishnamurti, 1994: 86). Zira ancak bu şekilde yapılan kötülüklerin anlamsızlığı ortaya çıkabilir ve dünyanın güzellikleri ve bu güzelliklerin kaçırılmaması gerektiği fark edilebilir. Bu farkındalığa ulaşamayan bilinç, kuşkusuz bütün kötülüklerin kaynağı olmaktadır.

Krishnamurti'ye göre, güzellikleri görme duygumuzu kaybettiğimiz için dünyada bu kötülükler; yani savaşlar, ayaklanmalar, insanın insanı kıyımı, sömürü, yoksulluk, kargaşa var olmaktadır. Kendi başına kötülük gelmediği sürece kimse kimsenin umurunda olmamaktadır. Uygulana gelen eğitim de, tam da bu yapıya uyan bireyler yetiştirebilme adına alınmaktadır. Oysa bu gerçek ya da doğru eğitim değildir. Böyle bir eğitimin amacı ve anlamı ister istemez toplum denilen bu kudurmuş yapıya uymak gerektiğidir (Krishnamurti, 2001b: 6-7). Bu bir zorunlulukmuş gibi toplumdaki dışlanma korkusuna bu yapıya uyarız da; çünkü bu yaşamın en kolay yoludur; kendimizi bu sorgulanmayan, sınırları belirlenmiş, güdümlü yaşamın mevcut işleyişine kaptırırız. Sorgulamak, başkaldırmak, irdelemek, değiştirmek, dönüştürmek aklımıza bile gelmez.

Bu noktada Krishnamurti'nin çıkışı manidardır. Zira o, eğitimin amacının insanları uydurmak değil uyandırmak olduğunu savunmaktadır. Bu, öğrencilerin özgür hissetmelerini sağlayarak, özgürce düşünebilmeleri ve topluma uymamaları ile yapılır. Zira ona göre toplum yozlaşmış, saldırgan ve baskıcıdır. Eğer öğrenciler özgürce düşünmez iseler; onlar da bozulmuş, saldırgan ve baskıcı olacaklardır. Öğrenciler özgürce düşünebilmeliler ki, toplumla ilgili yanlış olan bir şeyle karşılaştıklarında isyan edip karşı çıkabilsinler; ancak bu şekilde

toplumu değiştirebilirler (Hubpages, 2010). Dolayısıyla toplumda hüküm süren ve mutlak surette uyulması istenen bu tür talepler hayatı yaşanılabilirlikten çıkararak kaba ve insanları kısıfına alan sorumluluk zincirleridir.

Eğitim ailede başlar ve dolayısıyla bireyin daha küçüklükten itibaren sorumluluk zincirleri boğazına dolanır. Nitekim insan büyüdükçe korkuları da kendileriyle büyür. Çünkü gelecek kaygısı, kendi iç çatışmaları, toplum dışına itilme korkusu vs. gibi çok fazla sorumluluğu vardır ve kendini özgür hissedememektedir. Oysa eğitim, insanların yaşamı anlamalarına yardımcı olmalıdır. Zira iyi bir hayat sürebilmek için, bütünüyle hayatı tanımak ve doğruyu kişinin kendisi bulması gerekir. Dahası mevcut yaşama uyum sağlama zorunluluğu olmadan sevdiğin şeyi yapabilmek, istediğin işi seçebilmek, korkusuz ve özgür düşünme becerisine sahip olmak gerekir. Dolayısıyla bireyler korkmaksızın yaşamaları, çevreye uyum sağlama zorunluluğu hissetmemeleri, kendi kendileri için düşünmeyi öğrenmeleri gerekir. Zira yaşamı anlamak için özgürce düşünmek ve özgür hissetmek önemlidir. Eğer eğitim, bu öneme yönelik bir işleve sahipse anlamlıdır ve ancak bu şekilde hayatı anlamlı kılabilir. Hayat güzeldir; hayatı çirkin kılan insanlardır; insanlar korkunç bir şey olduklarına inandıkları için hayatı korkunç yapmaktadırlar. Toplumun her kesimi; eğitim sistemi, düzenin sağlayıcısı olarak görülen din, kısaca her şey hayatın korkunç olduğu inancına dayanmaktadır. Bu yüzden yaşam, her zaman güç arayan devlet adamları; askerler, polisler, avukatlar, bitmek bilmeyen savaşlar tarafından yönlendirilmektedir. Herkes, güç ve konfor bakımından güvende olmak için, herkese karşı mücadele vermektedir. Böylece insanlar, ideolojiyle, sınıf ve kastla, milliyetle, “her türlü aptallık ve zulümle” (Lutyens, 2002: 96) bölünmektedirler. Böyle bir düzende eğitim, insanların bu çılgın dünyaya uyum sağlamaları için var olmaktadır. İnsanların her biri, eğitim sistemi, ebeveynler, neredeyse herkes tarafından bu düzene uyum sağlamaları için özendirilir ve çoğu insan da bu düzene uyar (Krishnamurti, 2007: 40-41).

Bu bağlamda öğretmen de bu eğitimin devam ettiricisi rolünü üstlenir. Oysa Krishnamurti'ye göre, öğretmenin görevi ve yegâne uğraşısı, bilgi aktarımı olmamalıdır. Bu şekilde öğretmen, canlı bir bilgisayardan, sesli bir kitaptan başka bir şey değildir. Öğretmenin temel gayesi bundan çok daha fazlası olmalıdır. Öğretmenin görevi, bu bilgilerin, teorilerin, fikirlerin tartışılarak geliştirilmesi olmalıdır. Ayrıca öğrencilerin davranışlarıyla ilgilenmeli, öğrenciler ve insanlık için geleceğin ne olduğunu, bu bozuk düzenin geleceğinin ne olacağını, sonsuza kadar acı, keder ve elemle mi yaşayacağımızı sorgulamalıdır. Tüm bu konuları öğrencileriyle konuşmayan öğretmen, başka makineleri çalıştıran ve çalışır durumda olan akıllı ve canlı bir makineye benzer. Dolayısıyla öğretmenlik dünyanın en az itibar gören mesleğiye de en büyük mesleğidir. Zira gerçekten ilgili bir öğretmen, sadece kendi zihninin değil tüm öğrencilerinin zihinlerinin de her türlü koşullamalardan arınmasını sağlar (Krishnamurti, 1994: 45). Böylece öğrenci ile öğretmen karşılıklı iş birliği içinde fikirlerin gelişmesine ışık olabilir.

Böyle gelmiş böyle gider düşüncesi, monoton bir hayatı, çekilmez bir yaşamı doğurur. Öğretmen, okuduğu bir takım alanlarla ilgili öğrenciye bilgi verir. Öğrenci bunu alır ezberler, sınava girer, kazanmaya çabalar, toplumun istediği gibi, iyi bir avukat, iyi bir doktor vs. olmaya çalışır. Sonra iyi bir evlilik yapmak, çocuk sahibi olmak, çocuğunu da kendisi gibi yetiştirmek derken bu döngü böyle devam eder gider ve eğitim bireye hiç bir zaman istediğini vermez; dayatmaları ya da koşullamaları uygulatır. Bu şekliyle eğitim, bir takım koşullamaların hizmetkârı olmaktadır. Oysa “öğrenmek için, anlamayı sevmek ve bir şeyi sırf o şey hatırına yapma hevesi duymak gerekir. Hangi türde olursa olsun zorlamanın olduğu yerde öğrenme gerçekleşmez” (Krishnamurti, 2010: 8). Dolayısıyla Krishnamurti için eğitim, bir yere uyum sağlama zorunluluğu veya zorlamalar olmaksızın, yeni fikirlerin keşfi, var olan fikirlerin geliştirilmesi, olanın ve olacak olanın sorgulanması olmalıdır ve dahi kişiye "ne istiyorum"un cevabını vermek ve bunun elde edilmesini sağlamak olmalıdır.

Öğretmen öğrenciye doğrunun ne olduğunu söylemeden öğrenci, doğrunun ve yanlışın ne olduğunu görebilme yeteneğine ve güdüsüne sahip olmalıdır. Bu da; öğretmen, öğrencinin zekâsını geliştirmekle ilgilensin ki öğrenci hayatta karşılaşacakları tüm zorlukları, iç çatışmaları vs. kendi zekâsıyla çözebilsin demektir (Krishnamurti, 1994: 18). O halde öğretmen öğrenciye balık vermemeli, balık tutmayı öğretmeli ki öğrenci hayatın zorlukları karşısında kaçmadan ve yılmadan mücadele edebilsin ve kendi yolunu kendi çizebilsin. O halde gerçek eğitim, teşvik edici nitelik taşımalı ve böylece öğrencinin zekâsının gelişmesine yönelik olmalıdır.

Gerçek eğitim, öğrencilere hayatta en çok yapmak istedikleri şeyi bulmakta yardımcı olmaktır. Zira ancak o zaman insanlar içindeki çatışmalar olmadan çalışabilirler. Çatışmalar ve memnuniyetsizlik, yapılan bir işten emin olmamaktan kaynaklanır. Çok severek yaptığımız şey, yaptığımız en iyi şey olmak zorunda değildir. Uzman yetiştirmeyi hedefleyen konvansiyonel eğitim özel kabiliyeti teşvik etmekte ve insanı bir kariyere hazırlamaktadır. Krishnamurti uzmanlaşmaya yönelmiş bu eğitime karşı da dikkatli olunması gerektiğini düşünür. Zira o, sevinç ve gönülden bağlılık duyulmayan her faaliyetin asılsız olduğunu savunmaktadır. Eğitimci, buna ve de öğrencinin yapma sevincinin sadece hoş giden birtakım faaliyetlere harcanmamasına özen göstermelidir. Ayrıca eğitimci bu sevincin, yapılması gereken diğer bütün işlere de yayılmasını sağlamalıdır (Krishnamurti, 1994: 12).

Bir öğrencinin bir okulda geçirdiği yıllar arkasında onun için bir koku ve zevk bırakmalıdır. Bu ancak rekabet, otorite olmadığı zaman; öğretim ve öğrenme eş zamanlı olarak yapıldığı zaman, öğreticinin ve öğrenim görenin her ikisinin de aynı anda öğrenme faaliyetine katıldığı zaman gerçekleşebilir. Krishnamurti'nin öğretileri, öğretmen ile öğretilen arasındaki ilişkinin geleneksel yaklaşımdan farklıdır. Geleneksel yaklaşım temelde hiyerarşiktir; bilen öğretmen ve bilmeyen ve öğretilmesi gereken öğrenci vardır. Öğretmen ve öğrencinin işlevinin aynı

seviyede olduğu Krishnamurti için, problemin derinliği ortaya çıkıncaya ve anlaşmaya varılana, her ikisinin de zihni aydınlanana kadar sorgulama ve karşı sorgulama yoluyla iletişim kurulur (Krishnamurti, 2001b: 4-5). O halde olması gereken eğitim, eğitilenin sözlerine kulak tıkanması, eğitmenin kendi zihnindeki karşı tarafa dayatması olarak değil onun düşünce ve sorgulamalarına cevap olacak nitelikte, zihnini, yarınını aydınlatacak ve böylece kendi yolunu ya da doğrusunu kendi bulacak şekilde, eğitici ve öğrenenin karşılıklı işbirliği ile olmalıdır.

SONUÇ

Krishnamurti eğitim insanlara özgürce düşünebilme bilincini kazandırması gerektiğini savunmakta ve baskıcı eğitimi tasdik etmemektedir. Ancak bu şekilde o, bireylerin yanlış bir durum gördüklerinde isyan edebilecek veya karşı çıkabileceklerini düşünmektedir. Oysa eğer eğitim baskıcı değilse öğrenciler nasıl isyanı öğrenebilecekleri hakkında kendisinden cevap alamamaktayız. Zira baskıyı yaşamayanın, isyan etmesi nasıl mümkün olacaktır?

Krishnamurti, birçok düşünürün aksine, uzmanlaşmaya yönelmiş bir eğitime karşıdır. Örneğin bu düşünürlerden en bilindik olanı Platon'dur. O, herkesin yaratılışına uygun iş yapması gerektiğini savunur. Ona göre eğitimin amacı da, bireyin yaratılışına uygun iş her neyse, o işte uzmanlaşmayı sağlamak olmalıdır (Platon, 1992: 376c, 374a). Bu düşünceye karşın Krishnamurti, kişinin sevdiği, mutlu olacağı işi yapmadığı sürece, bir işte uzmanlaşmanın değersiz olduğunu ve bu yönde yapılacak bir eğitimin de insanlarda iç çatışmalara sebep olacağını; yani kendi isteği ile toplumun isteği arasında sıkışıp kalacaklarını vurgular. Sevdiği işte eğitim almayan bireylerin mutsuz olacağını ve bu vesileyle de toplumun düzensiz ve mutsuz insanlardan oluşacağını ve böylece toplumun çekilmez bir hal alacağını düşünmektedir. Söz gelimi doktor olmak isteyen ve ancak tıbbi kazanırsa mutlu olacak bir gencin puanı ancak sınıf öğretmenliğine yeten ve çevre baskısıyla öğretmenliğe giden birey, Krishnamurti için, istediği işi yapamayacak ve dolayısıyla mutlu olamayacaktır. Çünkü yaşadığı sürece bu işi yapacak ve iç dünyasında çatışmalar yaşayacaktır. Çoğunlukla tüm toplumlar bu şekildedir ve bu yüzden güzel olan hayat çekilmez olacak ve yaşanmaya değer bulunmayacaktır.

Herkesin sevdiği işi yapması, sevdiği ya da istediği bölümde okuması güzeldir ve dahi Krishnamurti'ye göre bu hayatın güzelliklerini görmenin ve muntazam bir hayat yaşamının yoludur. Ancak kanaatimizce burada Krishnamurti'nin, yaşam koşullarını göz ardı ettiği görülmektedir. Zira herkes zengin olmak ister, bu şekilde mutlu olacağını düşünür; ama herkes zengin olamaz. Birçok kimse özel ders almak ister; ancak bazıları alamaz. Çoğu kimse istediği değil de puanı hangi bölümü tutuyorsa o bölümde okumak zorunda kalır ya da aile hangi mesleği istiyorsa o mesleği seçer. Çoğu çalışmaktan mesut olmaz, dünyayı dolaşmak ister; ancak parası yoktur ve çalışmak zorundadır ya da iyi para kazanmak için hiç sevmediği işi yapmak zorunda kalır. Dolayısıyla zorunluluklarla veya zorluklarla

dolu bu hayat mücadelesinde Krishnamurti'nin bu düşüncesi, ütopya olmaktan öte gitmemektedir. Zira bir kat görevlisine, ütü yapana, saatlerce ayakta duran güvenlik görevlisine, bir temizlik veya çöp işçisine, tonlarca yük eşya taşıyana 'sevdiğin işi yap' denilse ne düşünürlerdi acaba? Muhtemelen bu işlerin ve bu işi yapanların değersiz olduğunu ve hayalini kurduğu bir hayata sevdiği şeylerden para kazanmakla ulaşabileceğini düşünürlerdi. Oysa bu işleri de yapan birileri de muhakkak olmalı o zaman ne olacak? Durumu iyi olmayan bir öğrenciye, o çok istediği koleje gitmesini söylemek ya da doktor olmak isteyen ancak bir türlü sayısal derslerde başarı gösteremeyen bir öğrenciye sayısalı seçmesini istemek ne kadar doğru olabilir? O halde burada önemli olan adil bir hayat düzeninin kurulmasıdır ve eğitim bu konuda kişinin kendini tanımasına; neyi yapıp neyi yapamayacağını farkındalığını oluşturması olmalıdır ki zaten Krishnamurti, eğitimin kişinin kendini tanımasına yardımcı olması gerektiğini inkâr etmemektedir. O zaman buradan anlıyoruz ki kendini gerçekten tanıyan biri, gücünün veya imkânının yetmeyeceği bir meslekte ya da mevzuda ısrar etmeyecektir.

Sonuç itibarıyla Krishnamurti için eğitim, sadece bilimsel alanlarla ilgili bilgi edinmek ya da o alanda kendini geliştirmek değildir, önemli olan kendi kendini eğitebilmektir (Krishnamurti, 1994: 18). Bu da ancak topluma uyma adına davranış sergilemek değil kendini tanımakla, doğruyu kendi mantığıyla keşfetmekle, başkalarının yönlendirmesiyle değil de kendi yolunu kendinin bulmasıyla mümkündür. Görülüyor ki Krishnamurti için eğitim, kendi üzerine düşünmek, sorgulamak ve başkasının kışkırtıcıdan kurtulmak, özgür birey olmaktır. Özgürlük ise, bireyin kendine sunulanlar arasında seçim yapması ya da ne yapacağını başkasının göstermesi değil, başkalarının hiç bir seçeneğine dâhil olmaksızın, yapmak istediği şeyi serbestçe kendisinin belirlemesidir. Krishnamurti için bu belirlenime yön veren, kişiyi başkalarının direktifine hazırlayan değil onu kendi aklının bilincine vardırان eğitim, gerçek eğitimidir. Zira insan sahip olduğu akıl yetisi nedeniyle güçlü bir varlıktır ve başkalarının onu yönlendirmesine ihtiyacı yoktur. Her insanın hayatının kontrolü kendi elinde olmalıdır. Bu sebeple gerçek eğitim, bireyin sahip olduklarının bilincine varmasını, kendinin bir makine olmadığını görmesini ve böylece kendini tanımasını sağlayan eğitimidir.

KAYNAKLAR

Hubpages. (2010). *Jiddu Krishnamurti's Philosophy of Education*. 29 04, 2018 tarihinde <https://hubpages.com/education/Jiddu-Krishnamurtis-Philosophy-of-Education> adresinden alındı.

Krishnamurti, J. (1994). *Eğitim Üzerine Mektuplar*. (Çev. Buket Dilden). İstanbul: Arion Yayınevi

Krishnamurti, (2007), The Function of Education, *From Socrates to Cinema; An Introduction to Philosophy* içinde, Ed. Jeffrey R. Di Leo, New York: McGraw-Hill.

Krishnamurti, J. (2001a). *Özgürlük Üzerine*. (Çev. Nurgül Demirdöven) İstanbul: Ayna Yayınevi.

Krishnamurti, J. (2001b). *On Education*. Krishnamurti Foundation of America.

Krishnamurti, J. (2010). *Yeni Bir Yaşam*. (Çev. Orhan Düz). İstanbul: Omega Yayınları.

Krishnamurti, J. (2012). *Korku Üzerine*. (Çev. Anita Tatlıer). İstanbul: Ayna Yayınevi.

Lutyens, M. (2002). *The Krishnamurti Reader*, New Delhi, India: Penguin Books.

Platon, (1992). *Devlet*. (Çev. S. Eyüboğlu – M. A. Cimboz). İstanbul: Remzi Kitabevi.